

нення податкової системи, посилення і вдосконалення законодавства, спрямованого на детінізацію економіки України.

Література

1. Зуєва Л. С., Драган О.І. Подолання тіньової економіки — нагальна проблема суспільства України // Економіка. Фінанси. — К. : Право. — 2004. — № 7. — С. 26-30.
2. Шиманський Ф. В. Анатомія виникнення й розвитку тіньової економіки України // Юридичний вісник. — К. — 2004. — № 1. — С. 129-140.
3. Лубенець І.Г. Тіньова економіка в Україні: стан, проблеми, шляхи її подолання // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. — К. — 2002. — № 5. — С. 51-55.

Наумчук О. Д.,

*студентка 2 курсу соціально-правового факультету,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Тінізація економічних відносин є однією з найбільш істотних перешкод щодо забезпечення стійкого економічного розвитку, підвищення добробуту, рівня і якості життя населення та зміцнення національної безпеки держави. Від самого початку перехідного періоду Україна в числі інших країн світу зіткнулася з проблемою тіньової економіки — неконтрольованого суспільством виробництва, розподілу, обміну та споживання товарно-матеріальних цінностей та послуг, прихованих від органів державного управління та громадськості, соціально-економічних відносин між окремими громадянами і соціальними групами [1]. Крім того, у глобальному масштабі ця проблема, як негативне соціально-економічне явище, має тенденцію до загострення. Рівень тіньової економіки в Україні за 2009 р. становив 36 %, у 2010 — 40 %, а у 2012 — 46,8 %, що є найвищим рівнем в Європі). Саме тому вирішення проблеми щодо зменшення долі тіньової економіки набуває особливої актуальності.

На даному етапі розвитку, економіка потребує легалізації тіньових капіталів та механізмів їх виникнення. Адже без цього неможливо досягти стратегічної мети розбудови відкритої конкурентоспроможної економіки та забезпечити входження нашої держави до ЄС.

Гостро постає питання щодо виникнення та існування «паралельної тіньової економіки», до складу якої входять:

1. Сектор домашніх господарств, де товари (послуги) виробляються (надаються) тільки для потреб власного споживання самих же виробників. У більшості такі суб'єкти господарювання стають активними учасниками ринкових трансакцій, тому в світі при розрахунках ВВП сектор домашніх господарств враховується лише частково.

2. Неформальний сектор, представлений дрібними виробниками, підприємцями, власниками МПП, селянами-фермерами та іншими суб'єктами малого бізнесу. Сьогодні в Україні частка малих і середніх підприємств у ВВП становить 9 %, тим часом як в країнах із розвинутою економікою — 50-60 %.

3. Прихований сектор, до якого відносять середні та великі промислові підприємства, а також монопольні об'єднання. Діяльність юридичних осіб у цьому секторі полягає не стільки в прямих порушеннях законодавства (таких, як несплата податків з результатів легальної економічної діяльності), скільки в проведенні операцій, законодавчо не заборонених (таких, як бартерні угоди).

Також слід зазначити, що підприємства стараються уникнути розрахунків у гривневому еквіваленті. Це пояснюється тим, що, наприклад, при конвертації гривні в готівкові долари та їх видачі на руки підприємець втрачає максимум 5 % доходів виділених на зарплату. При повній же легальній виплаті заробітної плати у гривнях майже 47 % визначеної суми становлять обов'язкові бюджетні платежі [2].

Відсутність легальних оборотних коштів робить неможливою активну інноваційну діяльність і технічне переоснащення українських підприємств новітнім устаткуванням. За таких умов, при збереженні сировинної та напівфабрикатної орієнтації національної промисловості, нові власники приватизованих підприємств ставлять собі за мету лише швидко «витягнути» побільше коштів за рахунок експортних операцій [3].

Тож можна зробити висновок, що тіньова економіка в Україні — результат системної кризи економіки. Масштаби тіньової економіки істотно впливають на обсяги і структуру ВВП, призводять до створення офіційних даних про його величину. Тіньова економіка створює реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави. Високий рівень тінізації економіки вкрай негативно впливає на імідж країни, її конкурентоспроможність, ефективність структурних та інституційних реформ, тому необхід-

но боротися з нею, розробляти заходи її зменшення та використувати механізми детінізації, а саме:

- реформування національної системи фінансового контролю за здійсненням протизаконної діяльності у напрямі розробки конкретних інструментів обмеження тіньових систем перерозподілу фінансових ресурсів за кожним конкретним випадком;

- формування спеціального реєстру та загального переліку декларацій із заявленими відшкодуваннями сумами ПДВ, які вважаються сумнівними;

- застосування мінімальних цін на високоліквідні імпортні товари, передусім підакцизні, для розрахунків і сплати податків.

Література

1. Біла С. Тіньова економіка та її вплив на структурне трансформування українського виробництва / С. Біла // Економіка України. — 2000. — № 10. — С. 54-61.
2. Єщенко П. Економіка перехідного періоду: теоретико-методологічні та методичні підходи / П.Єщенко // Економіка України. — 2000. — № 5. — С. 52-54.
3. Шелудько Н. Проблема тіньової економіки в Україні / Н. Шелудько // Фінанси України. — 2002. — № 9. — С. 80-86.

Матвійчук Є. В.,

*студентка 2 курсу соціально-правового факультету,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

З переходом до ринкової економіки Україна зіштовхнулася з вирішенням проблем національного господарства перехідного періоду. Одним із дестабілізуючих факторів, що відчутно впливає на економіку, є наявність значного тіньового сектору.

Тіньова економіка — це економічна діяльність, яка не відображається в обліку та звітності суб'єктів підприємницької діяльності, а також не враховується і не контролюється державними органами і спрямована на отримання неконтрольованого державою доходу, шляхом порушення чинного законодавства, від якої держава не одержує податкових надходжень [1]. Зростання тіньового сектору економіки призводить до структурних деформацій та нестабільності соціально-економічного розвитку країни, пере-